7/6253

T.C.
DEVLET BAKANI VE
BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI

SAYI : B.02.0.001/ 613 18/3/**2002**
KONU :

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : 20.03.2002 gün ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/6253-13882/33050 sayılı yazınız.

Samsun Milletvekili Musa UZUNKAYA'nın, Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği ve tarafımdan cevaplandırılması tensip edilen 7/6253-13882 esas no'lu yazılı soru önergesine verilen cevap ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Devlet BAHÇELİ
Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

EK: 1- Önerge cevabı (4 sayfa)

DAĞITIM :
Gereği ;
TBMM Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

EK:

7-6253

KAMU YATIRIMLARI İLE İLGİLİ SORULAR VE CEVAPLAR:

Soru-1: ***Yıllık bütçelerde kamu yatırımlarının illere tahsisinde hangi kriterlere göre hareket edilmekte, bu tahsislerde bir önceki yıla oranla kimi illerde %20, kimi illerde ise %100'ler civarında orantısız artışların sebebi nedir?***

Cevap-1: Yıllık kamu yatırım programları, Beş Yıllık Kalkınma Planları ve Yıllık Programlarda belirtilen makroekonomik ve sektörel hedefler dikkate alınarak hazırlanmakta, yatırım tahsisleri ülke ihtiyaçları doğrultusunda yapılmaktadır. Bölgeler arası gelişmişlik farklarını gidermeye yönelik olarak bölge bütününü göz önünde tutan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Doğu Anadolu Projesi (DAP), Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP), Yeşilırmak Havzası Gelişim Projesi (YHP), Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi (ZBK) gibi bölgesel gelişme projeleri söz konusu olmakta, ödenek tahsisleri il bazında değil, proje bazında yapılmaktadır. Proje bazında tahsis edilen ödeneklerin miktarı ise, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik şartlara ve projelerin bulunduğu aşamaya göre yıllar itibariyle önemli farklılıklar gösterebilmektedir. Herhangi bir ilimizde yer alan büyük bir projenin tamamlanmış olması veya herhangi bir ilimizde büyük bir projenin programa alınmış olması veya fizibilite aşamasından uygulama aşamasına geçilmesi dolayısıyla önemli bir miktarda ödenek tahsis edilmesi gibi nedenlerle illerin yatırım paylarında yıllar itibariyle önemli değişmeler görülebilmektedir.

Kamu yatırımları, niteliği gereği dışsallığı ön planda olan, sadece bulundukları ile değil, ülke bütününe yarar sağlayan yatırımlardır. Ekonomik ve sosyal altyapı sektörlerinde yoğunlaşan kamu yatırım projeleri genellikle birden fazla ilimizi kapsamaktadır. Bunun dışında, kuruluşlara uygulama aşamasında esneklik sağlamak açısından aynı nitelikteki projeler toplulaştırılmaktadır. Bu gibi sebeplerle, yıllık yatırım programlarındaki projelerin yeri birden fazla il veya muhtelif iller şeklinde belirtilmekte, kamu yatırımlarının önemli bir kısmı il bazında tasnif edilememektedir. 1990-2002 döneminde yatırım programında yer alan proje bazındaki kamu yatırım ödeneklerinin yaklaşık olarak yarısı il bazında dağıtılabilmekte, diğer yarısı ise muhtelif iller kapsamında yer almaktadır. Büyükşehir belediyeleri ve diğer belediyeler ile bunlara bağlı su ve kanalizasyon idareleri gibi mahalli idarelerin dış kredi ile finanse edilmesi planlanan ve kendilerinin yürüttükleri projelerinin, hazine garantisi veya izni verilebilmesi açısından genel dengelere dahil edilmeden yatırım programlarında yer alması gerekmektedir. Bu tür projeler ise genellikle, metro, hafif raylı sistem, içmesuyu, kanalizasyon, katı atık, arıtma gibi büyük bir nüfusun ihtiyaçlarına yönelik projeler olmaktadır. Ayrıca, bu tür projeler dış kredi ile finanse edildiklerinden ve döviz kuru değişikliklerine duyarlı projeler olduğundan, ekonomik krizler dolayısıyla döviz kurunun hızlı arttığı durumlarda bu projeler için programlanan ödeneklerde de önemli artışlar olmaktadır. İlgililere yardımcı olması amacıyla Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yayınlanan "Yatırımların İllere Göre Dağılımı" yayınında, il yatırımları kapsamında bu tür projeler de yer almakta, böyle projelere sahip illerin payı ise artabilmektedir. Bu gibi nedenlerle, sadece yarısı iller bazında dağıtılabilen kamu yatırımlarının iller itibariyle dağılımı konusundaki değerlendirmeler sağlıklı olmamaktadır.

Soru-2: ***Özellikle, yatırımları doğrudan ait olduğu ili ilgilendirmeyen bölge müdürlüklerinin ürettiği hizmetlerin ülkeye sağladığı katkılar bu kapsamda nasıl mütalaa edilmektedir?***

Cevap-2: Bölge müdürlükleri, birden çok il kapsamında yürütülen hizmetlerin koordinasyonuna ve hizmette etkinliği sağlamaya dönük olarak mahallinde hizmet vermek üzere kurulmaktadır. Ancak zaman içinde şartların ve ihtiyaçların değişmesine paralel olarak bölge müdürlüklerinin yeniden gözden geçirilerek bazılarının kapatılması ve bir kısmının yeniden yapılandırılmasına yönelik çalışmalar hükümetimiz tarafından yürütülmektedir. Bu kapsamda, "Bazı Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Bölge Müdürlüklerinin ve Başmüdürlüklerinin Kaldırılmasına ve Alınacak Tasarruf Tedbirlerine İlişkin 12/1/2002 Tarihli ve 2002/3849 Sayılı Kararname" 5 Nisan 2002 tarih ve 24717 sayılı Resmi Gazetede (Mükerrer) yayımlanmıştır.

Soru-3:***Samsun ilinin son 7 yıllık ödeneklerine bakıldığında, 96'da 4.4 trilyon, 97'de 9.5 trilyon, 98'de 17.7 trilyon, 99'da 23.8 trilyon, 2000'de 35.9 trilyon, 2001'de 52.9 trilyon, 2002'de 60.8 trilyon olarak kaynak aktarılmakta olup, 2001'e nisbetle 2002'deki artış %15 olarak gerçekleşmiştir. Bu düşük miktardaki artışın gerekçesi nedir?***

Cevap-3: Yukarıda da belirtildiği gibi, herhangi bir ilde bulunan projelerin bulunduğu aşama, programa giren veya tamamlanarak programdan çıkan projeler o ilin yatırım payını yıllar itibariyle önemli ölçüde etkilemektedir. Bu kapsamda, 2001 yılında Samsun ilinde 11 trilyon lira ödenekle yer alan ve 13 trilyon lira harcama yapılan Tekel Genel Müdürlüğünün "Sigara Fabrikası Makine-Teçhizat Alımı Projesi" ve muhtelif miktardaki ödeneklerle programda yer alan örneğin Hastane İnşaatı gibi bazı projeler tamamlanmış olup, 2002 Yılı Yatırım Programında da yer almamaktadır. Bitirilme aşamasına gelen bazı projelere ise tamamlanmalarına yetecek kadar ödenek tahsis edilmiş, fazla ödenek ayrılması ihtiyacı kalmamıştır. Bu gibi sebeplerle, 2002 yılında il bazında tasnif edilebilen kamu yatırım ödeneklerinden yeri Samsun olarak belirlenebilenlerin 2001 yılına göre artış oranı sınırlı kalmıştır. Bilindiği üzere, kamu kaynaklarının kullanımında etkinliği artırmak, kamu yatırımları proje stokunu kaynaklarla uyumlu hale getirebilmek ve mevcut projeleri bir an önce ekonomiye kazandırabilmek amacıyla başlatılan rasyonelleştirme çalışmaları kapsamında, zorunlu haller dışında Yatırım Programına yeni proje de alınmamaktadır.

Soru-4: ***Türkiye'deki ekonomik şartlar gerekçe gösterilecek ise; Örneğin 2001 ve 2002 yılları için***

Adana'da	***150***	***trilyondan***	***551***	***trilyona***	
Ankara'da	***425***	***"***	***825***	***"***	
Artvin'de	***63***	***"***	***113***	***"***	
İzmir'de	***228***	***"***	***435***	***"***	
Konya'da	***67***	***"***	***106***	***"***	
Sivas'ta	***28***	***"***	***53***	***"***	
Osmaniye'de	***10***	***"***	***18***	***"***	***çıkarılması nasıl mümkün olabilmiştir?***

Cevap-4: Yukarıda da belirtildiği üzere, Büyükşehir belediyeleri ile bunlara bağlı su ve kanalizasyon idareleri gibi mahalli idarelerin dış kredi ile finanse edilmesi planlanan ve kendilerinin yürüttükleri projelerinin, hazine garantisi veya izni verilebilmesi açısından genel dengelere dahil edilmeden yatırım programlarında yer alması gerekmektedir. Bu tür projeler ise genellikle, metro, hafif raylı sistem, içmesuyu, kanalizasyon, katı atık, arıtma gibi büyük bir nüfusun ihtiyaçlarına yönelik projeler olmaktadır. Ayrıca, bu tür projeler dış kredi ile finanse edildiklerinden ve döviz kuru değişikliklerine duyarlı projeler olduğundan, ekonomik krizler dolayısıyla döviz kurunun hızlı arttığı durumlarda bu projeler için programlanan ödeneklerde de önemli artışlar olmaktadır. Böyle durumlarda, mahalli idare yatırımlarını da kapsayan illerin yatırımları artmış görünmektedir. Örneğin, 2002 yılı Yatırımların İllere Göre Dağılımı yayınında ;

- 2002 yılında 551 trilyon lira olduğu belirtilen Adana ili ödeneklerinin yüzde 92'sini oluşturan 506 trilyon liralık kısmını, Adana Büyükşehir Belediyesinin kendi yürüttüğü Kentsel Ulaşım ve Toplu Taşıma, Otobüs, İtfaiye ve Acil Müdahale Aracı Alımı projeleri ile Adana ASKİ tarafından yürütülen Adana İçmesuyu ve Kanalizasyon projelerinin ödenekleri oluşturmaktadır.

- 2002 yılında 825 trilyon lira olduğu belirtilen Ankara ili ödeneklerinin yüzde 54'ünü oluşturan 447 trilyon liralık kısmını, Ankara Büyükşehir Belediyesinin kendi yürüttüğü Ankara Metrosu 2. ve 3. Aşama, Sinyalizasyon Sisteminin Yenilenmesi, Katı Atık Değerlendirme ve Çöp Toplama Hizmetlerinin Modernizasyonu projelerinin ödenekleri oluşturmaktadır.

- 2002 yılında 435 trilyon lira olduğu belirtilen İzmir ili ödeneklerinin yüzde 43'ünü oluşturan 187 trilyon liralık kısmını, İzmir Büyükşehir Belediyesinin kendi yürüttüğü Banliyö Sisteminin Geliştirilmesi, Otobüs Alımı, Raylı Sistem Yapımı (2.Etap), Otomatik Bilet Sistemi, İtfaiye Hizmetleri projeleri ile Torbalı Belediyesi tarafından yürütülen Kanalizasyon projesinin ödenekleri oluşturmaktadır.

- 2002 yılında 106 trilyon lira olduğu belirtilen Konya ili ödeneklerinin yüzde 23'ünü oluşturan 25 trilyon liralık kısmını, Konya Büyükşehir Belediyesinin kendi yürüttüğü Kanalizasyon projesinin ödeneği oluşturmaktadır.

- Aynı şekilde, 2002 yılında 53 trilyon lira olduğu belirtilen Sivas ili ödeneklerinin yüzde 16'sını oluşturan 8 trilyon liralık kısmını, Sivas Belediyesinin kendi yürüttüğü Kanalizasyon projesinin ödeneği oluşturmaktadır.

- 2002 yılında 113 trilyon lira olduğu belirtilen Artvin ili ödeneklerinin yüzde 54'ünü oluşturan 105 trilyon liralık kısmını ise, Deriner Barajı ve HES, Borçka Barajı ve HES, Muratlı Barajı ve HES gibi sadece Artvin ilimizi değil bütün ülkemiz açısından önem arz eden projelerinin ödenekleri oluşturmaktadır.

- 2002 yılında il bazında tasnif edilebilen ödenekler içinde, 18 trilyon lira ile 81 il içinde 56. sırada olan Osmaniye'nin yeni kurulan bir il olması sebebiyle bazı ihtiyaçları bulunmakta olup, ödeneklerinin yüzde 16'sını oluşturan 3 trilyon liralık kısmını, İller Bankası tarafından yürütülen İçmesuyu ve Kanalizasyon projelerinin ödenekleri oluşturmaktadır.

Soru-5: ***Samsun için 2002 yılı için belirtilen rakamın dışında ödenek gönderilmesi mümkün olacak mıdır?***

Cevap-5: Bilindiği üzere, Yatırım Programıyla tahsis edilen ödenekler dışında yıl içinde gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda, yatırımları hızlandırma ödeneği (YHÖ), yedek ödenek, özkaynak, dış kredi, fon, döner sermaye gibi kaynaklardan projelere ek ödenek tahsis edilebilmektedir. Diğer illerimizde yer alan projelere olduğu kadar, Samsun ilimizde yer alan projelere de ihtiyaçlar doğrultusunda ve imkanlar dahilinde yıl içinde ek ödenek tahsisi mümkün olabilecektir.